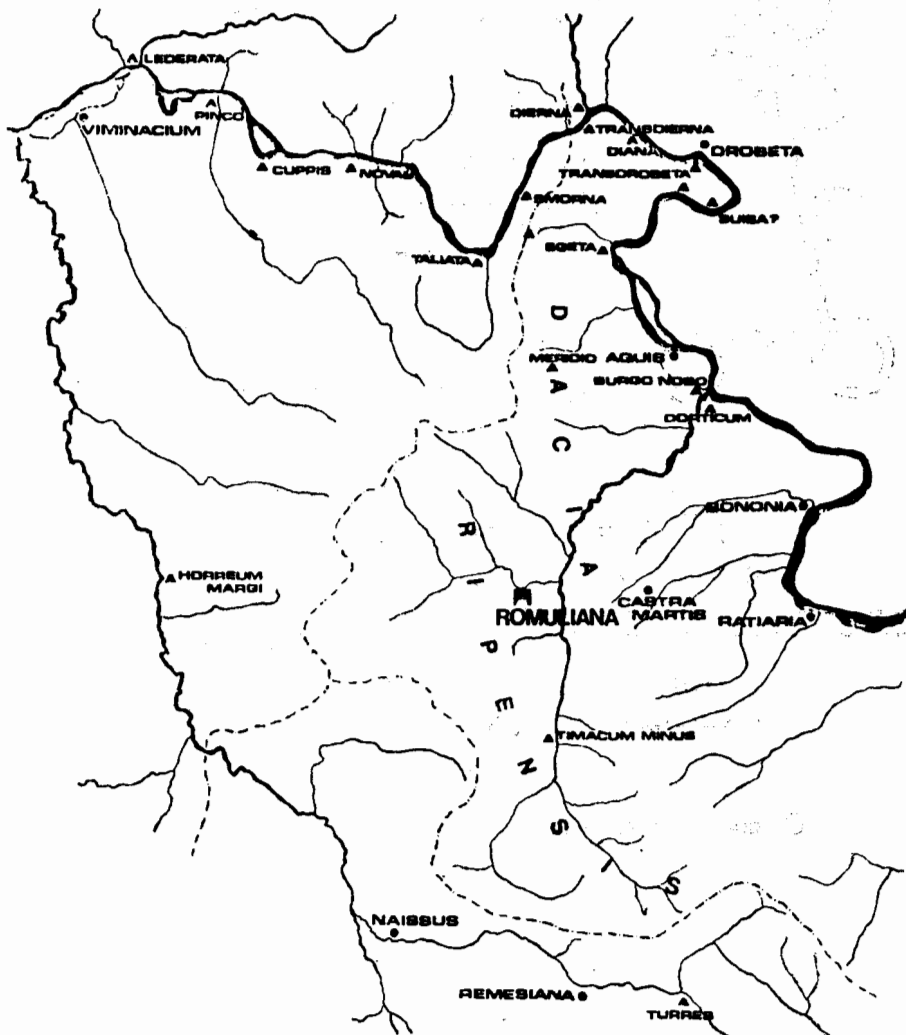
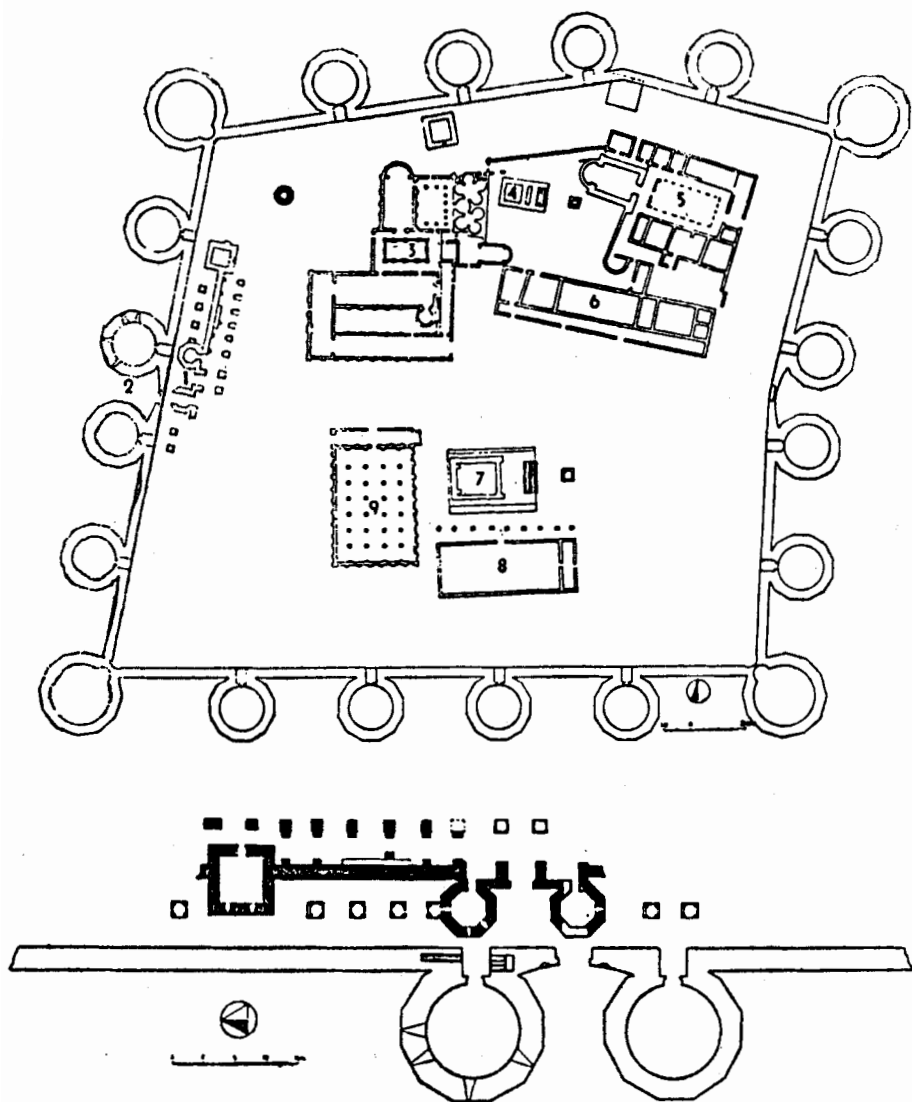

**ОСТАВА БРОЗНАНИХ И ГВОЗДЕНИХ ПРЕДМЕТА
ИЗ ГАМЗИГРАДА — (РОМУЛИАНА)**

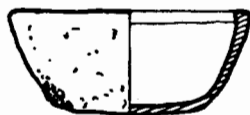
На касноантичком локалитету Гамзиград—Ромулиана 1985. године вршена је реконструкција електричне мреже. Приликом копања канала за постављање електричног кабла, у северозападном делу насеља откривена је остава са 76 предмета од бронзе и гвожђа. Остава је откривена на дубини од 1,00 m.

● mesto nalaza ostave

T—I

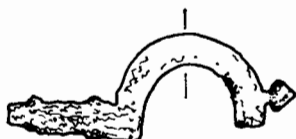
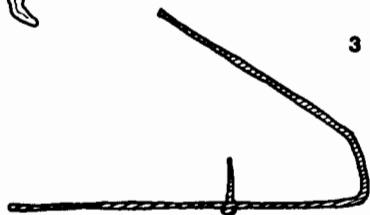
1

2

3

4

5

6

7

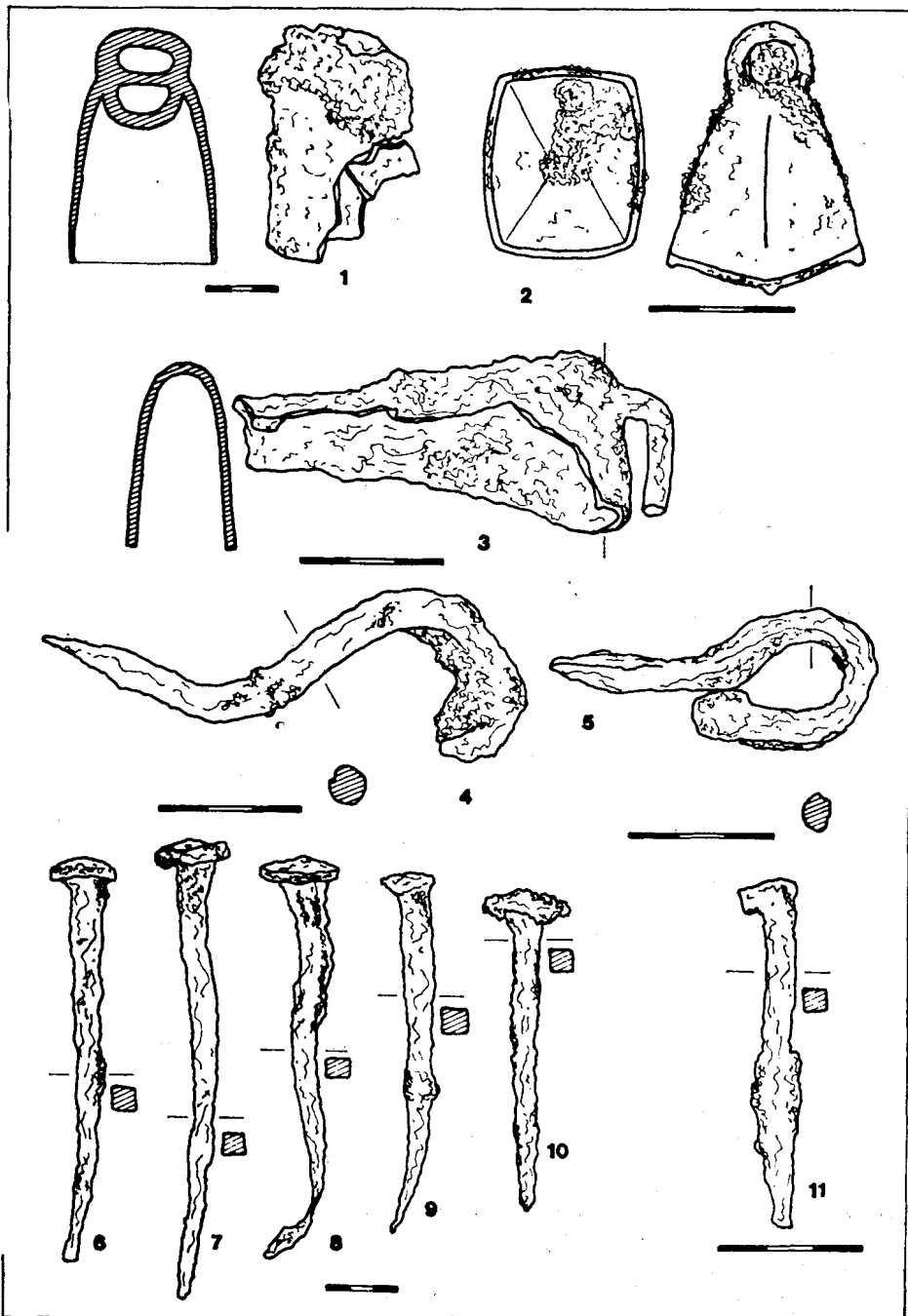
Т— I

1. Фрагментовани судић равног дна и непрофилисаног обода.
Бронза, ливење.
Димензије: вис. 2,0 cm, преч. 5,0cm.
Т-I, 1.
2. Фрагментована ливачка кашика.
Гвожђе, ковање.
Димензије: 9,5×8,0×2,0 cm.
Т-I, 2.
3. Оков за врата са једним клином за учвршћивање за подлогу, савијен.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 70,0 cm, шир. 5,0 cm.
Т-I, 3.
4. Крстаста фибула са једном луковом главицом на завршетку лука. Игла недостаје.
Бронза, ливење.
Димензије: дуж. 6,0 cm.
Т-I, 4.
5. Кошље са широким листом ромбоидног пресека и коничним усадником.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 15,2 cm, дуж. усадника 6,0 cm.
Т-I, 5.
6. Аморфни комад олова.
Димензије: 12,4×8,0×0,8 cm.
Т-I, 6.
7. Стрела ромбоидног листа и усадника у облику трна.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 7,5;cm, дуж. усадника 2,5 cm.
Т-I, 7.

Т— II

8. Фрагментовано звоно.
Гвожђе, ливење.
Димензије: вис. 10,0 cm, шир. 5,6 cm.
Т-II, 1.
9. Звоно у облику четворостране пирамиде са ушницом за причвршћивање.
Гвожђе, ливење.
Димензије: вис. 5,5 cm, шир. страна 3,4 cm и 4,0 cm.
Т-II, 2.
10. Фрагментарно звоно елипсастог облика са ушницом за причвршћивање.
Гвожђе, ливење.
Димензије: вис. 9,3 cm, шир. 3,8 cm.
Т-II, 3.

Т— II

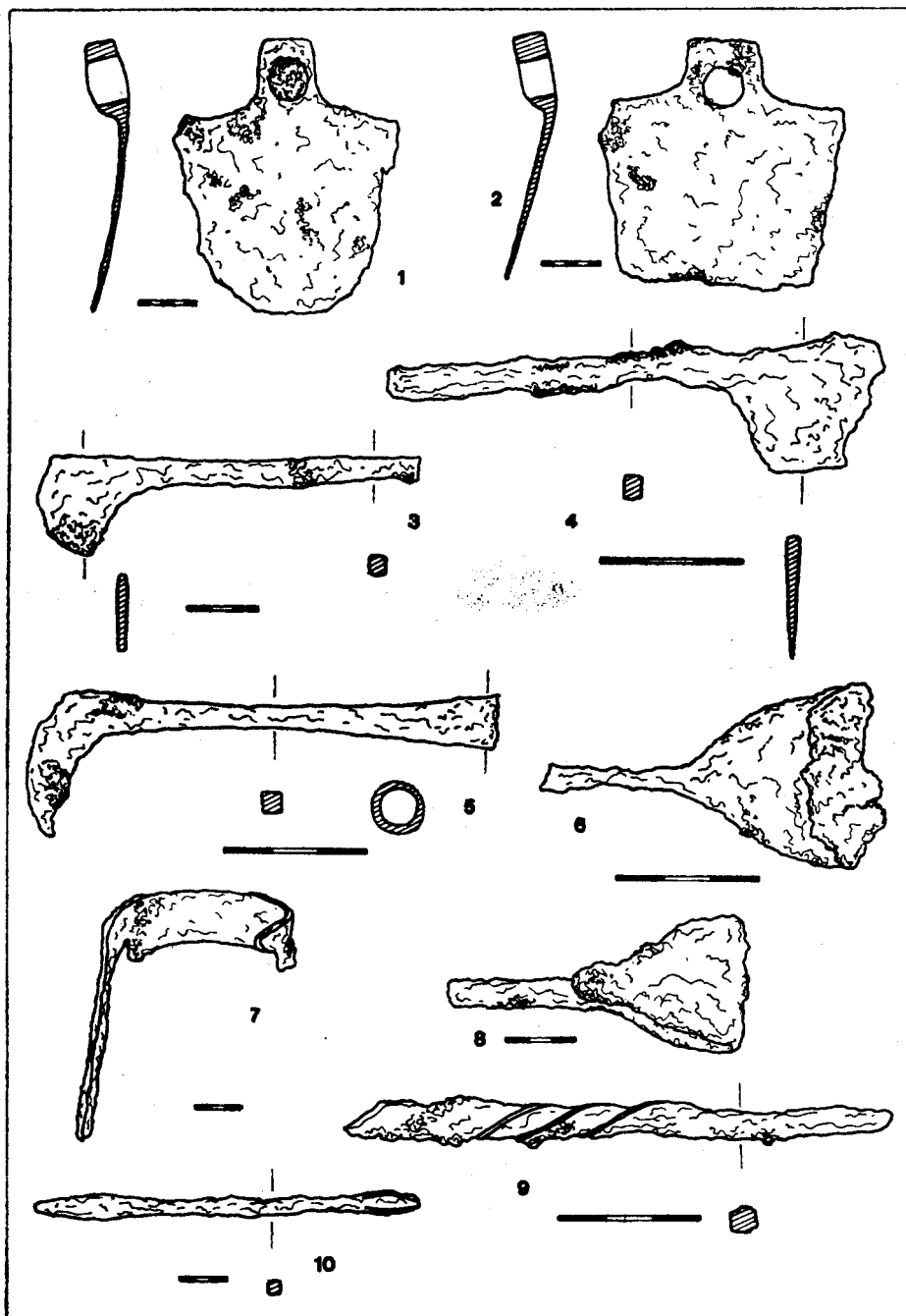

11. Чивија кружног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 10,3 cm.
Т-II, 4.
12. Чивија кружног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 7,0 cm.
Т-II, 5.
13. Клин (cuneus), заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 17,2 cm.
Т-II, 6.
14. Клин заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 19,4 cm.
Т-II, 7.
15. Клин заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 16,5 cm.
Т-II, 8.
16. Клин заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 15,2 cm.
Т-II, 9.
17. Клин заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 13,6 cm.
Т-II, 10.
18. Клин заобљене главе, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 7,5 cm.
Т-II, 11.

Т — III

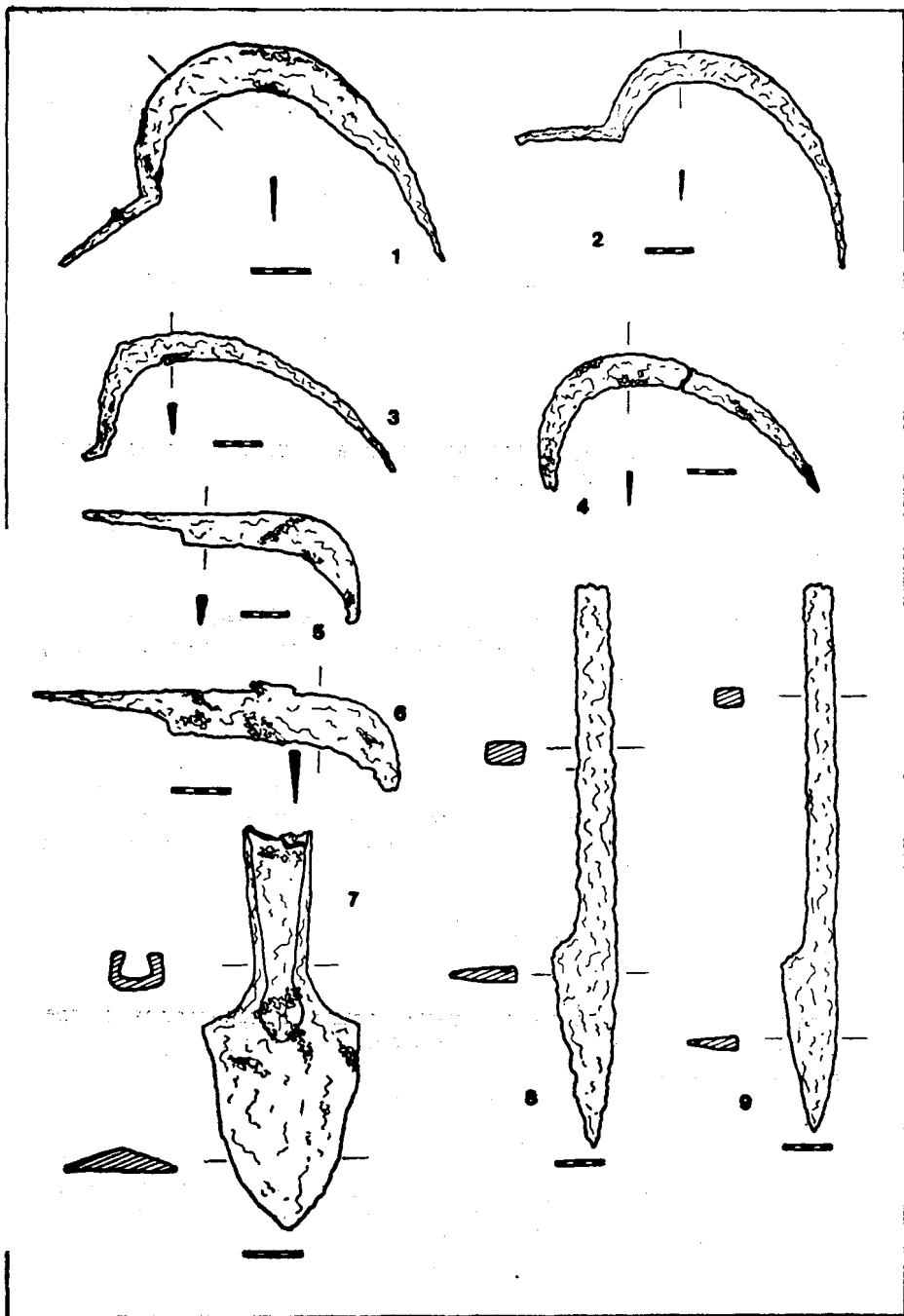
19. Мотика (sarculum), трапезастог, заобљеног сечива, чекићасте ушице са кружним отвором за држаљу.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 19,0 cm, шир. 23,0 cm.
Т-III, 1.
20. Мотика трапезастог, равног сечива, чекићасте ушице са кружним отвором за држаљу.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 21,0 cm, шир. 20,0 cm.
Т-III, 2.

Т — III

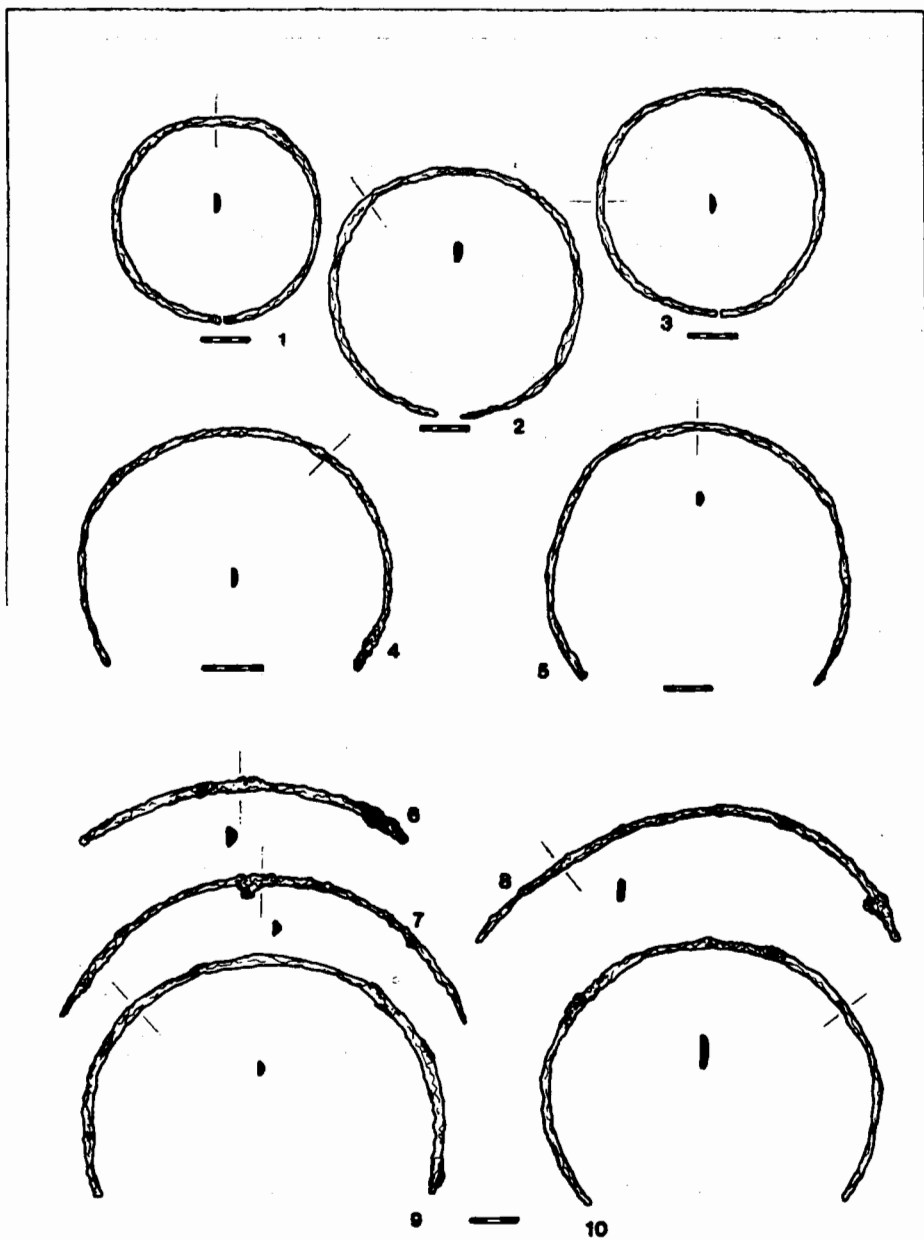
21. Нож за обраду коже (*culter crepidarius*), фрагментоване полукружне сечице, дршке квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 16,5 cm.
Т-III, 3.
22. Нож за обраду коже, фрагментоване полукружне сечице, дршке квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 10,5 cm.
Т-III, 4.
23. Нож за обраду коже, полукружне сечице и коничног усадника за држаљу.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 20,0 cm.
Т-III, 5.
24. Стругач за дрво (*scalprum*), кашикастог, лучно повијеног сечива са оштрицом на једној страни. Сечиво се сужава и прелази у дуги трн за усађивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 6,7 cm.
Т-III, 6.
25. Стругач за дрво правоугаоног сечива, лучно савијеног са оштрицом на једној страни. Сечиво се сужава и прелази у два дуга трна за усађивање држаље. Један трн недостаје.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 12,5 cm.
Т-III, 7.
26. Стругач за дрво кашикастог, лучно повијеног сечива са оштрицом на једној страни. Сечиво се сужава и прелази у трн за усађивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 12,6 cm.
Т-III, 8.
27. Бургија кружног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 11,4 cm.
Т-III, 9.
28. Сврдло (*terebra*) са кашикастим радним делом и другим крајем стањеним у виду длета.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 24,6 cm.
Т-III, 10.
- Т — IV
29. Срп (*falk messoria*) лучно повијеног сечива са трном за усађивање држаље која се налази у осовини сечива.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 30,0 cm.
Т-IV, 1.

Г—IV

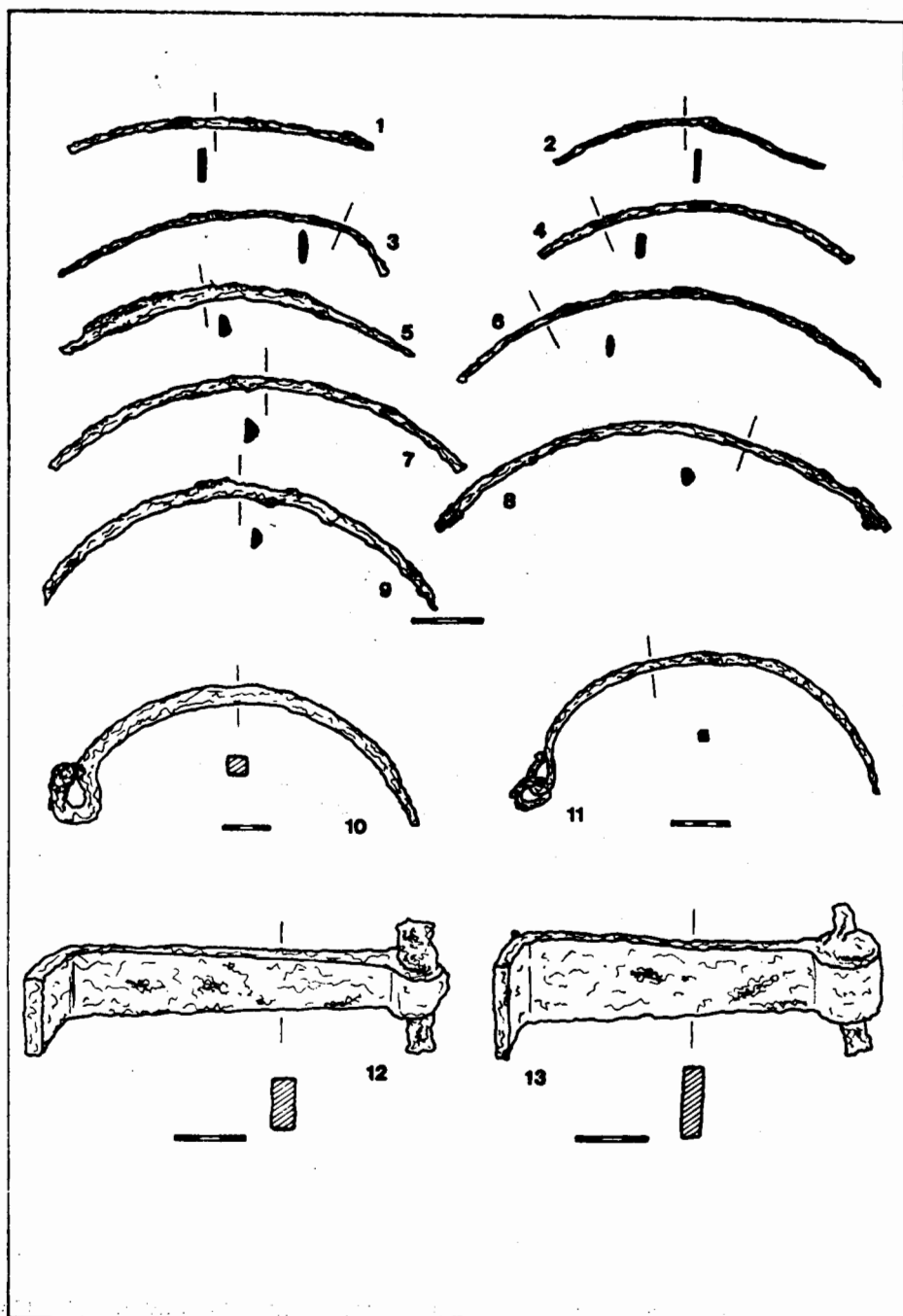

30. Срп лучно повијеног сечива са трном за усађивање држаље која се налази у осовини сечива.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 34,5 cm.
T-IV, 2.
31. Срп са сечивом у облику полуелипсе и фрагментованим трном за усађивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 32,5 cm.
T-IV, 3.
32. Срп са сечивом у облику полумесеца, недостаје трн за усађивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 30,0 cm.
T-IV, 4.
33. Косир (*falx arboraria*) широког, на крају лучно повијеног сечива са трном за усађивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 29,4 cm.
T-IV, 5.
34. Косир широког, на крају лучно повијеног сечива са трном за усађивање држаље. На тупој страни налази се испуст у виду сечива.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 31,2 cm.
T-IV, 6.
35. Раоник (*vomer*), троугластог сечива са усадником трапезастог облика отвореним на спољној страни. Сечиво је издужено са шиљатим врхом.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 34,2 cm, шир. 14,0 cm.
T-IV, 7.
36. Цртало (*culter*) са масивном дугом дршком правоугаоног пресека и сечивом троугластог облика благо повијеним.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 59,5 cm, шир. 7,5 cm.
T-IV, 8.
37. Цртало са масивном дугом дршком правоугаоног пресека и фрагментованим сечивом троугластог облика благо повијеним.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 58,0 cm, шир. 6,0 cm.
T-IV, 9.

T—V

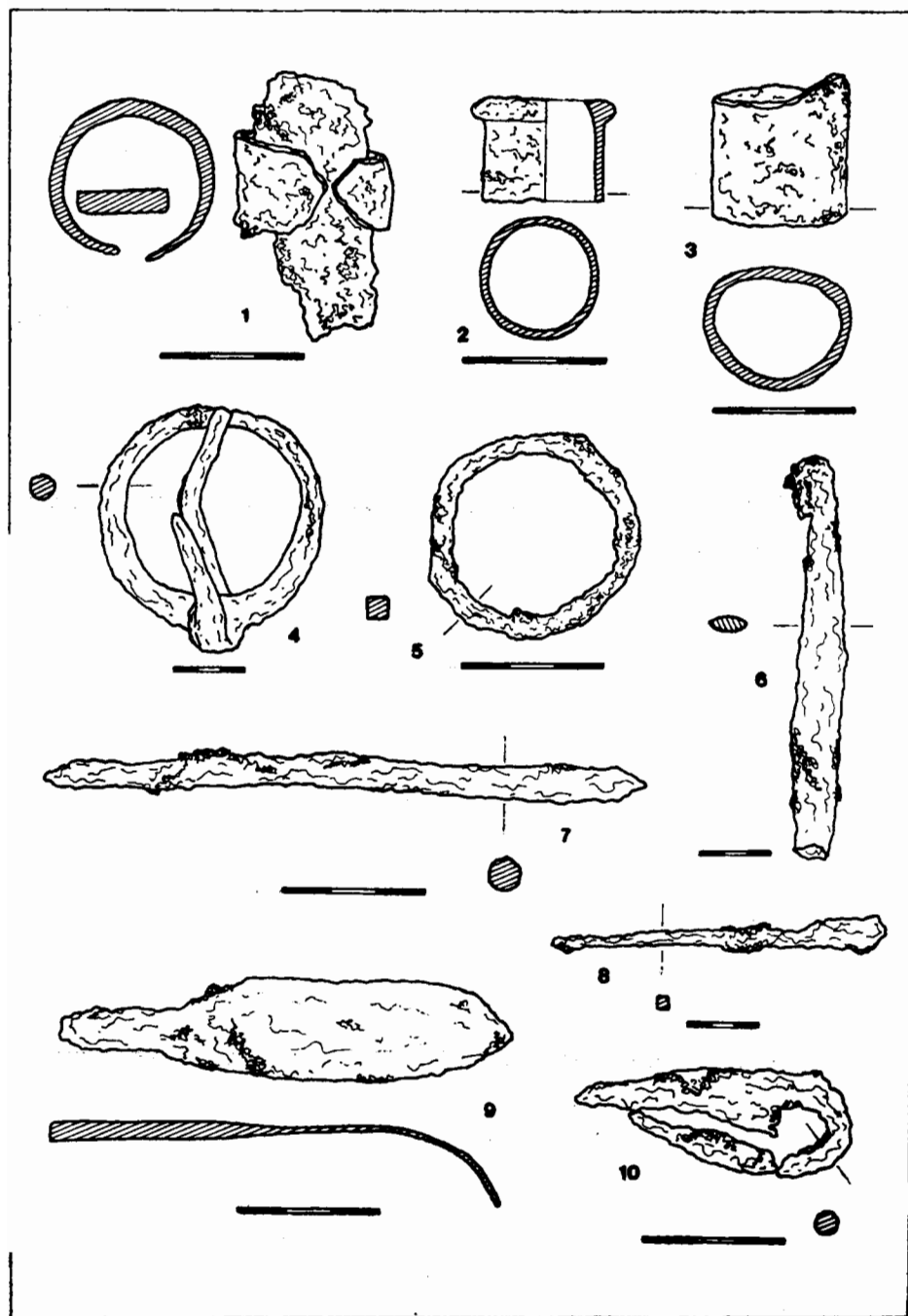
38. Обручи ведрине у којој је вероватно била складирана остава.
Гвожђе, ковање.
T-V, 1—10.

T-VI, 1—9.

39. Дршка суда квадратног пресека, полукружног облика са посу-
враћеним једним крајем, други је фрагментован.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 20,0 cm.
T-VI, 10.
40. Дршка суда квадратног пресека полукружног облика са посу-
враћеним једним крајем на коме се налази алкица. Други крај
је фрагментован.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 23,2 cm.
T-VI, 11.
41. Нож за дубљење дрвета, трапезастог облика, на једном крају
повијен је под правим углом, а на другом крају је хоризонтал-
ни отвор за држаљу.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 17,8 cm, шир. 1,5 cm.
T-VI, 12.
42. Нож за дубљење дрвета, трапезастог облика, на једном крају
повијен је под правим углом, а на другом крају је хоризонтал-
ни отвор за држаљу.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 16,5 cm, шир. 2,0 cm.
T-VI, 13.
- T — VII
43. Оков отворених крајева, кружног облика, правоугаоног пресека.
У окову су сачувани остаци гвозденог језгра алатке.
Гвожђе, ковање.
Димензије: преч. 3,5 cm, вис. 5,6 cm.
T-VII, 1.
44. Оков кружног облика са једним заобљеним крајем, а другим
равним.
Гвожђе, ковање.
Димензије: преч. 2,4 cm, вис. 2,2 cm.
T-VII, 2.
45. Оков неправилног кружног облика, равних ивица, незнатно је
фрагментован.
Гвожђе, ковање.
Димензије: преч. 3,0 cm, вис. 2,4 cm.
T-VII, 3.
46. Алка кружног облика и пресека са оковом за причвршћивање.
Гвожђе, ковање.
Димензије: преч. 9,5 cm.
T-VII, 4.

Т — VII

47. Алка кружног облика, квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: преч. 4,5 cm.
T-VII, 5.
48. Фрагмент алатке у облику шипке, елипсастог пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 17,0 cm.
T-VII, 6.
49. Сврдло кружног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 12,3 cm.
T-VII, 7.
50. Аморфни комад алатке квадратног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 14,0 cm.
T-VII, 8.
51. Алатка у облику једнорезног ножа са повијеним врхом.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 9,5 cm.
T-VII, 9.
52. Аморфни комад алатке, кружног пресека.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 5,9 cm.
T-VII, 10.

T — VIII

53. Будак-чекић (acisculus), са два крака исте дужине, један се завршава правоугаоним чекићем, други оштрицом. На средини је ромбоидно проширење са кружним отвором за углављивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 23,0 cm.
T-VIII, 1.
54. Фрагмент чекића (malleus), са делом отвора за углављивање држаље.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 7,4 cm.
T-VIII, 2.
55. Секира-чекић (securis), издужене, благо повијене сечице трапезастог облика, ромбоидног проширења са кружним отвором за држаљу и равним чекићастим делом.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 23,4 cm.
T-VIII, 3.

Г — VIII

1

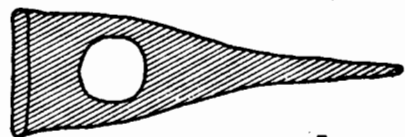
2

3

4

5

56. Секира-чекић, издужене, благо повијене сечице трапезастог облика, ромбоидног проширења са кружним отвором за држаљу и равним чекићастим делом.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 22,0 см.
Т-VIII, 4.
57. Секира-чекић, трапезастог сечива, ромбоидног проширења са кружним отвором за држаљу и равним, благо повијеним чекићастим делом.
Гвожђе, ковање.
Димензије: дуж. 16,0 см.
Т-VIII, 5.

Време закопавања оставе може се одредити према бронзаној крстастој фибули. Фибуле тог облика сврстане су у тип 3A1, који се датује у време Констанција II (337—361).² Из овог можемо закључити да остава није могла бити скривена пре 340. године. Њено закопавање може се везати за прве налете Гота, Алана и истурених Хуна 376. године или за рушење лимеса Приобалне Дакије од стране Хуна у 443. години. Слична ситуација уочава се и у војним логорима Ђердапског лимеса у којима се оставе гвозденог алата (Бољетин — пет остава, Салдум — две оставе, Караташ — две оставе) везује за исте догађаје.³ Такође пада у очи да гамзиградска остава, као и оставе из поменутих војних логора, садржи како пољопривредне алатке тако и оруђе за обраду камена, коже и дрвета. Врсте алата из гамзиградске оставе уобичајне су на лимесу и у целом средњем Подунављу.⁴ Могућно је да гамзиградска остава садржи производе неког ковача, мада у њој ковачки алат није заступљен. Такође је могуће да је локално становништво у тренутку опасности сакупило и сакрило предмете од бронзе и гвожђа због њихове вредности. Остава је свакако скривена између 376. и 443. године. Предмети из оставе могли су, међутим, настати и нешто раније с обзиром на чињеницу да је гвоздени алат дуго време могао бити коришћен.

¹ E. Keller, *Die Spätromischen Grabfunde in Südbayern, München, 1971, стр. 37—38, сл. 11, 7.*

² *Ibid.*, 38.

³ Ивана Поповић, докторска дисертација у рукопису, Љубљана 1985, 519—521 и д.

⁴ *Ibid.*, *op. cit.*

Ana Lalović

DEPOSIT OF BRONZE AND IRON OBJECTS FROM GAMZIGRAD (Romuliana)

Summary

In reconstructing the electric network on late antique locality Gamzigrad-Romuliana in 1985, there was discovered the deposit which contained 76 bronze and iron objects. It was found in the north-west part of the habitat, at a depth of 1.00 m.

In the deposit were found: a small vessel and a crosslike fibula of bronze, whereas the iron objects comprised a smelter's scoop, metal door plates, a spear, an arrow, 3 bells, 2 bolts, 6 wedges, 2 hoes, 3 knives for the treatment of hide, 3 scrapers for wood, a drill, bore, 4 sickles, 2 pruning knives, ploughshare, 2 coulters, hoops for a bucket, 2 handles of a vessel, 2 knives for carving, 3 metal plates, 2 iron rings, amorph tools, pick axehammer and 3 axes-hammers.

After the crosslike fibula, the deposit was dated into the period between 376 and 443.